

Nr 27.*Utlåtande i anledning av väckt motion angående ersättning åt J. W. Lundgren för utfört arbete å kronolägenheten Njalle, Vitberget.*

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 105, av herrar *Holmberg* samt *Hagberg* i Luleå har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att tillerkänna innehavaren av skogstorpet Njalle, Vitberget, J. W. Lundgren skäligen ersättning för utfört arbete på den upplåtna kronolägenheten».

Såsom skäl för sin hemställan ha motionärerna bland annat anfört följande.

Lundgren har hos domänstyrelsen anmält, att han på grund av hög ålder inte längre kan omhändera lägenheten, och han har i samband därmed begärt ersättning för det arbete, han nedlagt på torpet. Han har nämligen icke lyckats skaffa ny brukare, av vilken han skulle kunna erhålla vederlag för odlingsarbete och byggnader. Den jord, han uppodlat, anser han, att kronan skulle kunna göra sig nytta av, då det finns ett kronojägarboställe i omedelbar närhet av lägenheten. Vidare har domänstyrelsen anlagt ett sågverk i dessa trakter och kan möjligen utnyttja torpets byggnader som tillfällig bostad åt arbetare vid sågverket.

Domänstyrelsen har meddelat, att den enligt nu gällande bestämmelser icke kan utverka ersättning åt Lundgren för det arbete han utfört på torpet.

Utskottet har inhämtat utlåtanden över motionen av domänstyrelsen och 1948 års kronolägenhetsutredning. Domänstyrelsen har vid sitt utlåtande fogat en den 23 januari 1947 dagtecknad promemoria angående avträdessyner m. m. å skogstorp, odlingslägenheter, kronotorp och kolonat.

Domänstyrelsen har för sin del anfört, att Lundgren sedan år 1924 innehade ifrågavarande kronolägenhet samt att upplåtelsen gällde till den 14 mars 1974. Förslidet år begärde han hos styrelsen, att kronan måtte inlösa arrenderätten till torpet, enär han vore 66 år gammal och ej hade någon, som kunde köpa eller övertaga hans arrenderätt. Emedan torpet vore avsett att bibehållas och upplåtas som kronotorp enligt 1943 års kungörelse (nr 532), meddelade styrelsen Lundgren genom beslut den 21 juli 1948, att styrelsen funne sig enligt gällande bestämmelser icke kunna utverka skäligen ersättning till honom för det å torpet nedlagda arbetet; önskade han emellertid avträda lägenheten, ägde han hos jägmästaren göra framställning om avträdessyn. Någon dylik framställning hade dock icke gjorts. Kungl. Maj:t hade emellertid den 30 juni 1948 bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla sak-

kunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande de bestämmelser, som skulle gälla i fråga om kronolägenheter, vilken utredning skulle omfatta jämväl en översyn av villkoren för ersättning från kronan vid avträde av sådan lägenhet. Då de sakkunniga torde komma att år 1949 avgiva förslag i nu berörda avseende och då Lundgren fortfarande brukade skogstorpet samt vid tillfrågan förklarar sig villig att kvarbliva vid arrendet till den 14 mars 1950, ansåge styrelsen för sin del tillräckliga skäl icke föreligga för att i särskild ordning bestämma om ersättning till honom, detta så mycket mindre som andra liknande fall förelåge, vilka icke föranlett motion.

Under hänvisning till domänstyrelsens uppgift, att Lundgren numera förklarar sig villig att kvarstanna å kronotorpet till den 14 mars 1950, har 1948 års kronolägenhetsutredning framhållit, att det vid sådant förhållande borde bliva möjligt att tillerkänna Lundgren gottgörelse enligt de allmänna bestämmelser om avträdesersättning, som torde komma att meddelas, sedan utredningen såsom vore att vänta under loppet av år 1949 avgivit förslag i detta hänseende. Med hänsyn härtill torde det icke vara nödvändigt eller lämpligt, att riksdagen i nuvarande läge toge ståndpunkt till frågan om ersättning åt Lundgren.

Utskottet. I Kungl. Maj:ts skrivelse den 29 maj 1891 till domänstyrelsen angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län ävensom i kungörelsen den 27 maj 1904 (nr 21) angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län föreskrives skyldighet för innehavare av därmed avsedda skogstorp att, i händelse han bleve skild från sådan lägenhet, avstå densamma utan anspråk på ersättning för byggnads- och odlingsarbete. Vidare stadgas att, därest torpare som funnes ha väl skött och bebyggt lägenheten före första upplåtelsetidens utgång doge eller bleve oförmögen att fullgöra sina förpliktelser, hans barn eller arvingar — om de funnes till torpare lämpliga — skulle äga att med domänstyrelsens begivande övertaga torpet eller — om de ej ville eller kunde mottaga detsamma — överlåta torpet åt annan av domänstyrelsen godkänd person mot den gottgörelse för å torpet nedlagt arbete, som kunde betingas.

I anslutning till dessa bestämmelser har, då skogstorp eller odlingslägenhet i samband med avträdet överlåtits till annan person, tillträdaren utgivit gottgörelse till avträdaren för arbete, som nedlagts å lägenheten. Härigenom har ett visst handelsvärde uppstått å dessa lägenheter. Såsom framhållits i domänstyrelsens ovan omförmälda promemoria uppkomma emellertid, särskilt beträffande äldre upplåtelser av sådana lägenheter, fall då innehavaren önskar bliva löst från sitt kontrakt samt lägenheten på grund av ensligt läge långt från väg, bristande tillgång på odlingsmark eller av liknande anledning ej bör bibehållas för framtiden. I andra fall kan det vara ur allmän synpunkt önskvärt, att innehavaren frånträder arrendet och lägenheten nedlägges. Vid nu angivna förhållanden finnes icke någon tillträdare, av vilken avträdaren kan bereda sig ersättning. På grund av Kungl. Maj:t givet bemyndigande har

dock efter prövning i varje särskilt fall ersättning utgått av statsmedel till avträdare av skogstorp eller odlingslägenhet, då det varit ett allmänt intresse att fastigheten nedlades.

Då Lundgren icke anskaffat någon tillträdare samt det till honom upplåtna torpet är avsett att bibehållas, kan ersättning till honom icke utgå med tillämpning av de regler, som för närvarande äga giltighet. Emellertid har Lundgren numera enligt vad i ärendet blivit upplyst förklarar sig villig att kvarbliva vid sitt arrende till den 14 mars 1950. Eftersom nya bestämmelser dessförinnan äro att förvänta rörande villkoren för ersättning från kronan vid avträde av sådan lägenhet, synas skäl icke föreligga att för närvarande avgöra frågan om ersättning till honom.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 105 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1949.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson, Anderberg, Hjalmar Nilsson, Svedberg, Näslund, Jon Jonsson och Henry Johansson; samt från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Norup, Ericsson i Sörsjön, Andersson i Surahammar, Gustafson i Dädesjö, Märtensson i Smedstorp och Ahlsten samt fru Boman.
